

Akateeminen kapitalismi ja tiedontuotannon geopolitiikka

Professori Anssi Paasi

Oulun yliopisto

Tieteen tuottamisen ja hyödyntämisen tilat

Edistyksen Päivät 2020 12.11.2020

Esityksen teemoja

- Taustaa
- Julkaisutoiminnan muutos
- Kansainvälisen tieteen ideaali
- Tieto, valta, kontekstit, liike
- Akateeminen kapitalismi ja tiedon tuotannon ”geopolitiikka”
- Sijainti ja prestiisi: kolme metaforaa
- Kielen ongelma

Journal-kulttuurin vahvistuminen

- “Refereed journals are at the core of the contemporary academic enterprise, probably more so now than even before: most new knowledge, however defined, is carried in their pages. At the same time, there is intense pressure for individual academics to publish in ‘high-quality’ journals, to meet both individual (career progression) and collective (departmental evaluation) goals... Along with the charisma/status of publishing in a prestigious outlet, however, there is an issue of audience. Academics want their papers to be read and then cited, to be used as exemplars in later works” (Ron Johnston 2005, 2, 4)

”Kilpailunäkökulma” ei ole uusi asia

- “The ‘pure’ universe of even the ‘purest’ science is a social field like any other, with its distribution of power and its monopolies, its struggles and strategies, interests and profits... Every scientific ‘choice’ – the choice of the area of research, the choice of methods, the choice of the place of publication ... is in one respect – the least avowed, and naturally the least avowable – a political investment strategy, directed, objectively at least, towards maximization of strictly scientific profit, i.e. of potential recognition by the agent’s competitor-peers” (Pierre Bourdieu 1975, 19, 22-23)

Kansainvälisen tieteen ideaali

- Rajojen yli tapahtuva kommunikaatio on hyve tieteessä
- Tiede on verkostomaista toimintaa, joka tapahtuu eri tasoilla (paikallinen, kansallinen, globaali) (Frickel and Gross 2005).
- Tieteenteon ja sitä koskevan kommunikoinnin välillä ei ole rajoja ja muureja; kommunikointi on tieteentekoa (Montgomery, sit. Cronin 2005)
- Tieto syntyy tiedon liikkeessä; tietoa ei koskaan konstruoida täydellisesti yhdessä paikassa ja yksinkertaisesti kuluteta toisessa (Agnew 2007, 146).

Tieto, valta, konteksti

- Rajattoman maailman ja vapaasti liikkuvien ideoiden, tai akateemisen kommunikation ideaalista huolimatta, julkaiseminen ja ideoiden vaihto ilmentävät valtasuhteita. Tieto on aina 'neuvottelun' kohteena ja pyrkii muuttumaan kiertäessään (Agnew and Livingstone 2011).
- Eivät ainoastaan spatiaaliset kontekstit (=tiedon tuottamisen tilat) vaan myös kielet kontekstualisoivat tieteellisen tiedon tuotantoa
- Tiedon geopolitiikan epätasa-arvo rakenteistaa kommunikaatiota
- Akateemiset kentät ovat paljolti olemassa julkaisuforumien kautta – myös ne ovat rakentuneet epäsymmetrisesti globaalissa tilassa
- Perifeerisissä kirjoittamisen tiloissa operoivat tutkijat kokevat usein vaikeuksia julkaisutoiminnassa (Canagarajah, 2002; Tietze & Dick, 2009, Waever 1998).

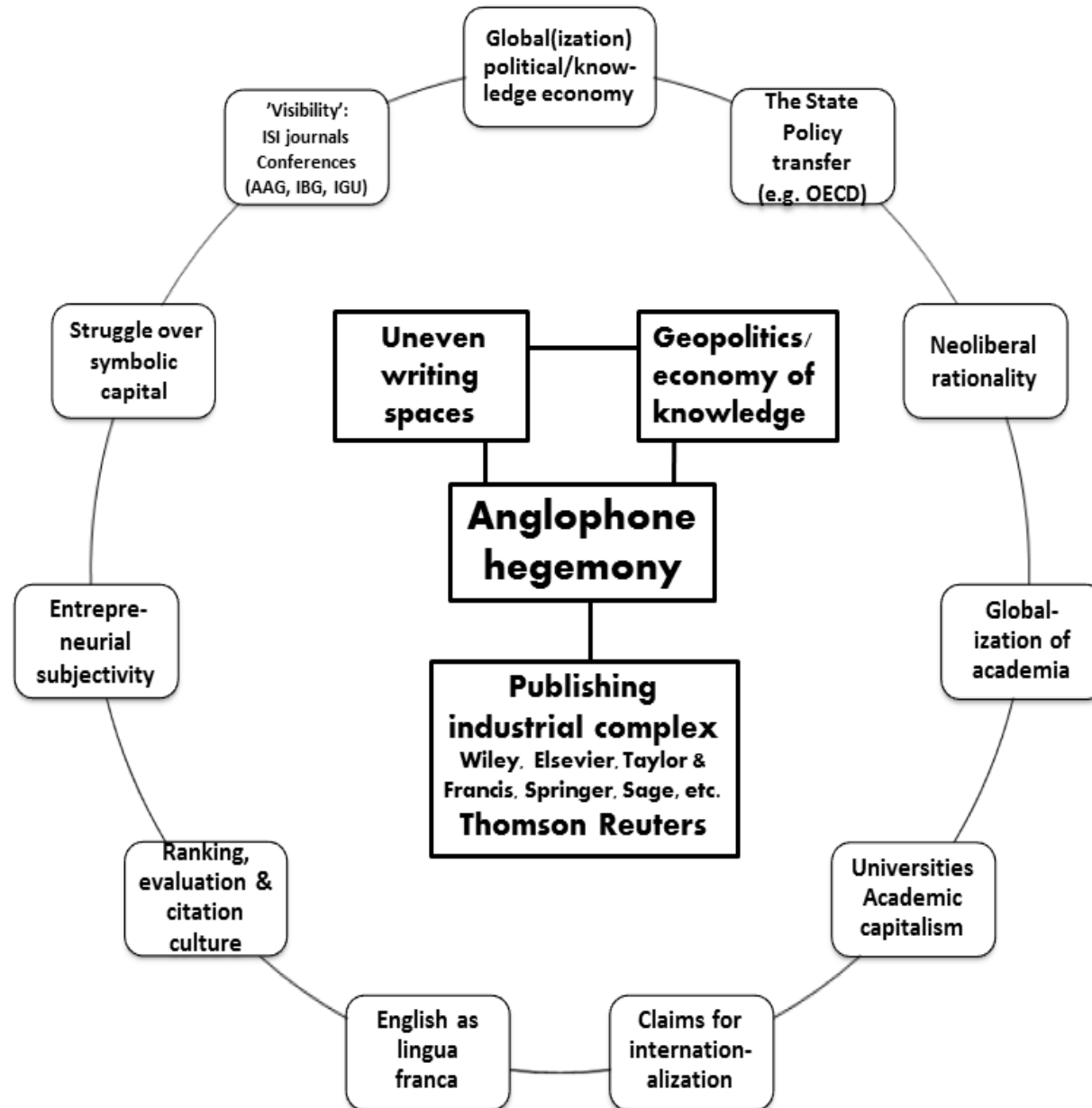
Tiedon liikkeeseen liittyviä piirteitä

1. Tieto ei ole 'esine' tai tuote, jota voitaisiin arvioida riippumattomasti tiedon tuotannosta, liikkeestä tai käytöstä (Sayer 1992).
2. Tiedontuotantoon liittyvät valtasuhteet ovat epätasaisia ja rakentuneet niihin tiloihin ja niiden tilojen välille, joissa tieto tuotetaan, jaetaan ja kulutetaan.
3. Tiedon liikkeellä on suunta: hegemonisen tiedon liike tapahtuu yleensä ytimistä periferioihin
 - >>> tätä tukee kirjoittamisen tilojen hierarkisuus ja englanninkielen merkitys julkaisemisessa.
1. Ydin samoin kuin periferiat ovat vallan näkökulmasta heterogeenisia.
 - >>>Tiedon tuotanto on aina epätasaista
2. Valtasuhteet eivät ole pysyviä; niitä voidaan vastustaa ja muuttaa
3. Etiikka on tärkeä perusta kansainvälisessä julkaisemisessa.

Akateeminen kapitalismi

- AK-käsite on ollut jo pitkään käytössä ja aiheesta on kirjoitettu runsaasti
- AK viittaa yliopistojen, markkinoiden ja valtion suhteiden muutokseen ja niiden rajojen uudelleen rakenteistumiseen >>> markkinat ja tietty ”markkinalogiikka” muokkaavat ja lävistävät yhä vahvemmin yliopistojen toimintaa ja kehitystä.
- Markkinat tulee ymmärtää laajasti: yritykset ja niiden yhteistyö yliopistojen kanssa, yliopistojen kilpailu ja pyrkimykset brändätä itseään entistä houkuttelevammaksi opiskelijoiden, työntekijöiden sekä ulkopuolisten yritysten kannalta.
- Tutkijoilta ja opiskelijoilta toivotaan pyrkimystä yrittäjyyteen
- Yliopistoissa yleistyy managerialistinen ajattelu, joka on yhä enemmän irrallaan perinteisen yliopistodemokratian rakenteista

Tiedontuotannon geopolitiikka (Paasi 2015)

Paasi, A (2015). Academic capitalism and the geopolitics of knowledge. In Agnew J, Secor A, Mamadouh V and J Sharp. *The Wiley-Blackwell Companion to Political Geography*. Oxford: Wiley-Blackwell, 509-523.

Web of Science 2003 ja 2020

- A. Science journalit (5875) **8500**
- B. Yhteiskuntatieteet (1708) **3000**
- C. Humanistiset tieteet (1132) **1800**

Kattavuus lisääntynyt, entä kielitausta ja alueellisuus?

Lähde: Paasi, A (2005) Globalization, academic capitalism and the uneven geographies of international journal publishing spaces. *Environment and Planning A* 37 (6), 769-789.

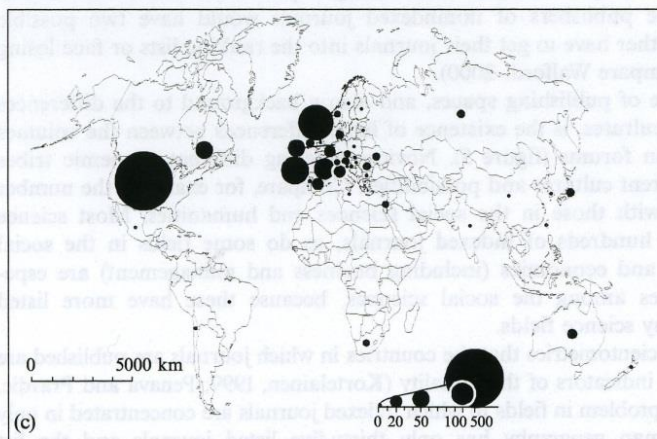
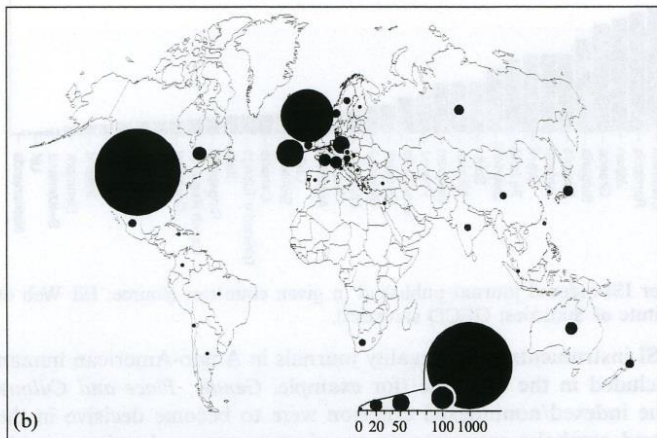
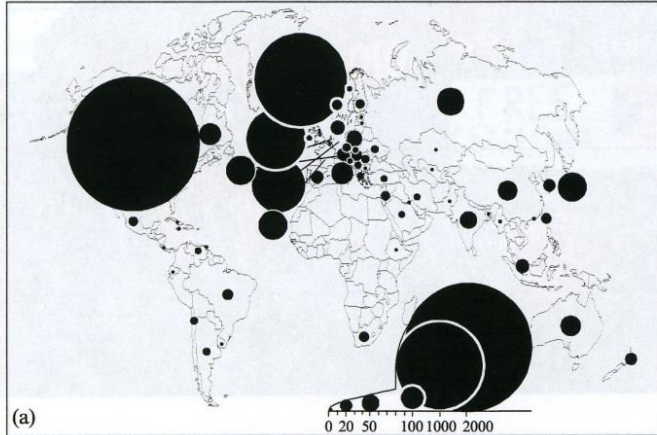

Figure 3. The global geography of international publishing spaces of (a) science (5875 journals), (b) social science (1708 journals), and (c) arts and humanities (1132 journals), in spring 2003 (source: ISI Web of Science).

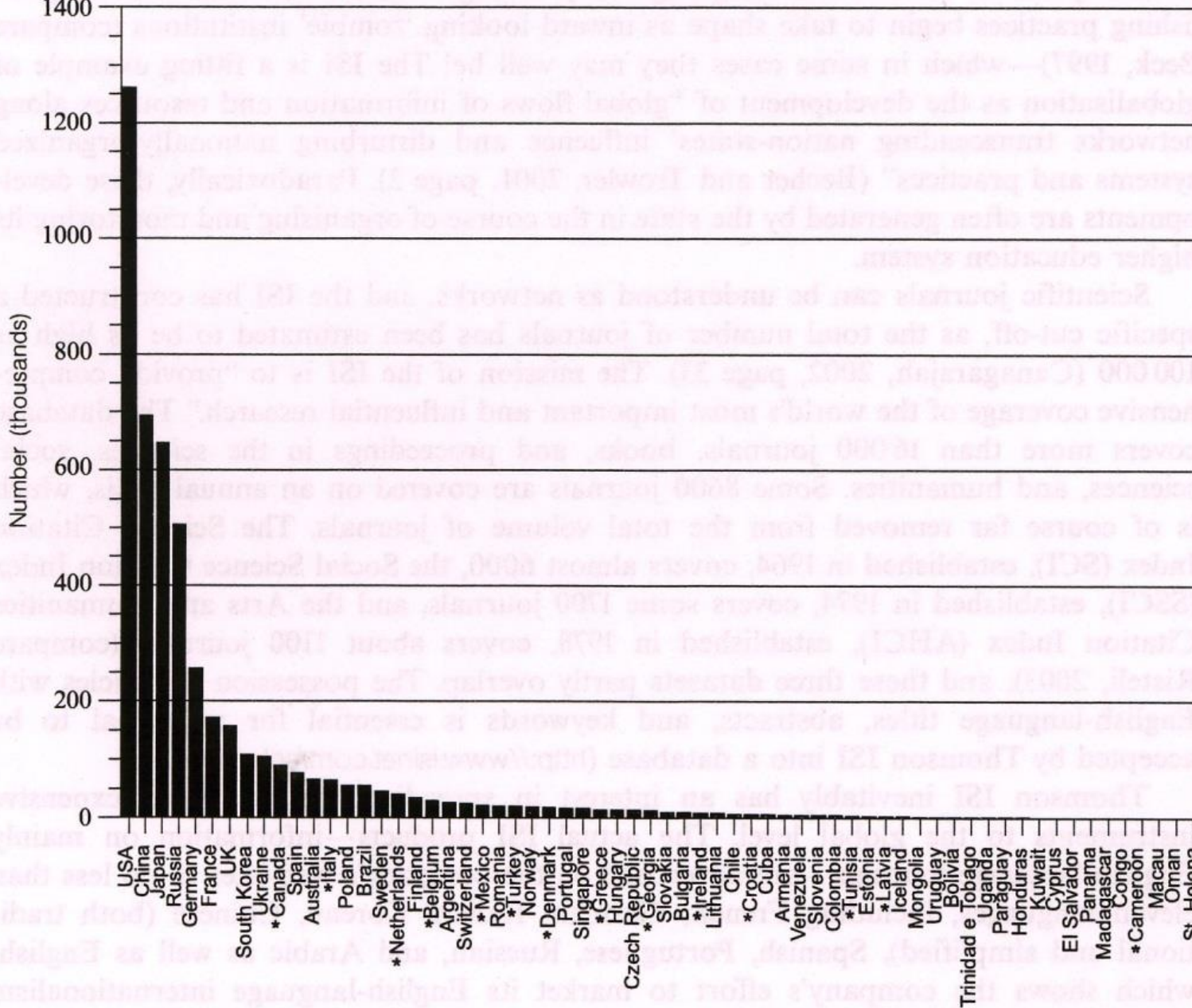

Figure 1. Numbers of researchers in various countries (source: UNESCO Institute for Statistics, <http://www.uis.unesco.org/template/html/>; OECD statistics). Data are for the years 2000 or 1999 (the latter marked with an asterisk).

Kuva: Tutkijoiden määrä eri maissa vuonna 2000

Tilanne 2020

- "China is home to about 1.87 million researchers, exceeding the 1.43 million U.S. researchers to take the global crown"
- "China now owns the top share of scientific papers at 19.9%, while the U.S. comes in second at 18.3%. These statistics are based on the number of peer-reviewed papers published in scientific journals."

China shifts from reliance on international publications (Yojana Sharma 25 February 2020)

“After years of pushing Chinese researchers to publish in prestigious international journals, China’s Ministry of Education and Ministry of Science and Technology have jointly released a document aimed at **reducing “excessive reliance” on Science Citation Index (SCI) papers for academic promotions, job offers and allocation of research funding.**

The change is likely to lead to a drop in international publications, which in recent years saw China rise swiftly to become second in the world for research papers published in international journals, behind only the United States.

The shift away from international publishing could also see some Chinese universities **fall in global higher education rankings**, which rely strongly on international publication citations, experts say.

“**Universities have paid too much attention to SCI and some have made having a high number of SCI papers their top priority,**” the new ministerial guidelines issued last week said. The SCI, owned by Clarivate Analytics, covers more than 9,000 publications, mostly in English, and has been one of the most important research indicators in China for around two decades.

Terhi Hautamäki: Tutkintojen määrät nousivat, julkaisujen laskivat (Acatiimi 5/2020)

- Julkaisujen määrät ovat laskeneet kaikissa Suomen yliopistoissa (toissa vuonna 41600, viime vuonna 40100)
- Julkaisut ovat yhä useammin vertaisarvioituja artikkeleita ja muu julkaisutoiminta jää vähemmälle
- Näyttää siltä, että yliopistojen rahoitusmalli ja JUFO järjestelmä ohjaavat tämän suuntaan
- Vertaisarvioituja artikkeleita julkaistaan monilla aloilla entiseen malliin, monella alalla selvästi enemmän; kirjoja ja monografioita julkaistaan vähemmän
- Vuodesta 2011 kirjojen määrä on pudonnut 40 %, tekniikan alalla tulee kirjoja ja populaarijulkaisuja vain kolmasosa siitä mitä vuonna 2011

Sijainti, brändi & prestiisi: kolme metaforaa

- Hot spots Kuumat pisteet: sijainti, historia, prestiisin kasautuminen
- Dark side dots Varjopuolen yksiköt
- Tin pots Marginaalit

Lähde: Paasi, A (2015). "Hot Spots, Dark-side Dots, Tin Pots"? The uneven internationalism of the global academic market. In Meusbürger P, Gregory D and L Suarsana (eds) *Geographies of Power and Knowledge*. Dordrecht: Springer, 247-262.

Kieli ja konteksti: kansainvälisestä tutkimuksesta englanninkielen domimointiin

- Suomessa kritisoidaan usein englanninkielen hegemoniaa ja vaaditaan paikkaa suomenkieliselle julkaisemiselle
- Näkynyt JUFO-luokituksista käydyissä keskusteluissa >>>> suomenkielisille julkaisuille on vaadittu korkeampia pisteitä
- Englanninkielen dominanssilla (tieteessäkin) pitkät juuret
- Englanninkielellä on ollut jo satoja vuosia läheinen yhteys kaupankäyntiin ja muuhun businekseen
- Eräät tutkijat ovat yhdistäneet englanninkielen yleistymisen kapitalismin leviämiseen ja kolonialismi antoi tälle prosessille lisävauhtia (cf. Tietze & Dick, 2009).
- Euroopassa II maailmansodan jälkeen syntyneet Yhdysvaltojen ja Euroopan suhteet olivat tärkeitä.
- Jako kapitalistiseen ja sosialistiseen leiriin tuotti läntiseen maailmaan uusia vuorovaikutuksen muotoja
- Marshall-suunnitelma luotiin USA:ssa auttamaan Länsi-Euroopan maita toipumaan sodasta ja edistämään vapauden ihannetta ja OECD:n edeltäjä OEEC perustettiin implementoimaan Marshall-suunnitelmaa
- OECD muodostui kylmän sodan aikaan lännen tärkeäksi talousneuvonantajaksi Neuvostoliittoa vastaan (Kallo, 2009).
- Tärkeä instituutio tutkijoiden kontaktien välittämisessä olivat stipendijärjestelmät, kuten Fulbright järjestelmä (1946) >>> nimitetty Marshall -suunnitelman “kulttuuriseksi variantiksi”

Päätelmät

- Kansainvälistymisvaatimusten (julkaisut, siteeraukset) takia yhä useammat tutkijat pyrkivät toimimaan kansainvälisessä yhteydessä
- Voivat kohdata Steve Fullerin (2002: 177) mainitseman ongelman: “the main reason most academics cannot muster the attention of their colleagues to read their works has more to do with the fact that they write too much that interests too few”.
- Ongelma korostuu, koska kansainvälinen julkaisutila ei ole homogeeninen: tieteenmaailma on spatiaalisesti polarisoitunut, erityisesti ihmistieteissä
- Sillä missä tutkija työskentelee, on merkitystä